

ava

Verkiezingen 2023

Wat zeggen de partijprogramma's over anticonceptie en abortus?

Methode: partijprogramma openen (via officiële site partij) → doorzoeken van document op 'anticonceptie' of 'abortus' → indien geen hits: doorlezen van hoofdstukken rond gezondheidszorg en recht, zoeken op 'vrouw' en 'seks'

Partij	Anticonceptie	Abortus	Overig
VVD	Niet genoemd	Standpunt: Voor de vrijheid om te kiezen voor een abortus. Over deze onderwerpen blijven praten. Plannen: Ondersteunen onderzoek gevolgen als abortus uit Wetboek van Strafrecht wordt gehaald, aanbevelingen daarvan wegen.	Er komt een 'Nationale Strategie Vrouwegezondheid', voor een inhaalslag in onderzoek en opvullen van hiaten in kennis, opleiding en spreekkamer.
NSC	Plannen: Manier zoeken om toegang tot anticonceptie drempelloos te maken.	Standpunt: De huidige wetgeving over abortus is evenwichtig en behoeft geen wijziging.	
GL/PvdA	Plannen: Anticonceptie in het basispakket. Voor jongeren tot 25jr condooms gratis bij apotheek. Soatest bij huisarts uitzonderen van eigen risico. Versoepelen criteria gratis en anonieme soa-testen bij GGD. Verruimen budget voor aanvullende seksuele gezondheidszorg. Herintroduceren grote publiekscampagnes over prettige en veilige seks.	Plannen: Verwijderen abortus uit Wetboek van Strafrecht. Investeren in goede hulpverlening en nazorg voor mensen die een abortus laten verrichten. Streng optreden tegen intimidatie bij abortusklinieken.	Alle scholen geven voorlichting over relaties, (online) seksualiteit, wensen en grenzen en diversiteit. Menstruatieproducten gratis aanbieden op scholen en overheidsgebouwen. Investeren in (cultuur- en) gendersensitieve zorgverlening. Breed onderzoeks- en voorlichtingsprogramma om kennisachterstand in de zorg weg te werken rondom klachten die vooral voorkomen bij vrouwen (of mensen van kleur).
PVV	Niet genoemd	Niet genoemd	
		Standpunt: Medisch-ethische kwesties zijn een vrije kwestie, Tweede Kamerleden mogen hier zelf een eigen afweging over	

BBB	Niet genoemd	<p>maken, mogen daarbij afwijken van de partijlijn.</p> <p>Partijlijn: Belangrijk recht, maar niet lichtzinnig mee omgaan. Zorgvuldig kijken naar termijnen en ontwikkelingen als de abortuspil. Extra aandacht besteden aan de preventie van ongewenste zwangerschap, specifiek in bepaalde wijken waar abortus vaker voorkomt.</p>	
D66	<p>Standpunt: Gewenste anticonceptie voor iedereen beschikbaar. Seksuele gezondheid is een groot goed. Zelfbeschikking staat voorop.</p> <p>Plannen:</p> <p>Gratis anticonceptie (apotheker declareert bij overheid).</p> <p>Onderzoeken of de pil ook bij de drogisterij verkrijgbaar kan worden gemaakt.</p> <p>Stimuleren van onderzoek naar vernieuwende vormen van anticonceptie.</p>	<p>Standpunt: Zelfbeschikking voor iedereen. Recht op abortus moet verankerd worden bij groeiend tegengeluid.</p> <p>Plannen:</p> <p>Abortus uit het Wetboek van Strafrecht.</p> <p>Abortuspil bij verloskundige verkrijgbaar.</p> <p>Vergoeding ook voor ongedocumenteerden of tijdelijke inwoners (zoals studenten).</p> <p>Wettelijke termijn voor zwangerschapsafbreking op 24 weken vastleggen.</p> <p>Intimidatie rond klinieken moet verder aan banden worden gelegd.</p> <p>Organisaties die taboes opwerpen rondom (toegang tot) abortus ontvangen geen subsidie meer.</p> <p>Recht op veilige abortus voor de hele EU.</p> <p>Abortuszorg standaard aangeboden in nood- en conflictsituaties. Meer ondersteuning voor abortusklinieken voor niet-Nederlandse ingezetenen.</p>	<p>Meer aandacht voor gender en seks in de zorg en onderzoek naar gezondheid. Meer onderzoek naar genderspecifieke zorg via een Europese aanpak.</p>
			<p>Er komt een Nationale Strategie Vrouwengezondheid met</p>

PvdD	<p>Plannen:</p> <p>Vergoeding voor anticonceptiemiddelen voor alle leeftijden terug in basispakket.</p>	<p>Standpunt: Grote waarde gehecht aan recht op zelfbeschikking. De overheid moet dit recht beschermen en faciliteren.</p> <p>Plannen:</p> <p>Abortus blijft vergoed binnen de basisdekking van de zorgverzekering.</p> <p>Abortus uit het Wetboek van Strafrecht.</p> <p>Optreden indien bezoekers van abortusklinieken worden geïntimideerd.</p>	<p>aandacht voor gender- en sekseverschillen en vrouwspecifieke aandoeeningen.</p> <p>Meer aandacht voor diversiteit binnen zorgopleidingen, behandelingen en bij medicijnontwikkeling.</p> <p>Verbeterde en geconcretiseerde kerndoelen en eindtermen in onderwijs rondom seksuele voorlichting, doorbreken van taboes (bijv. rondom menstruatie), diversiteit, stereotypering, relaties, online seksualiteit en wensen en grenzen.</p>
SP	Niet genoemd	Niet genoemd	
CDA	<p>Plannen:</p> <p>Zorg ingericht in de wijk en buurt, zodat niet-Nederlandstaligen en laaggeletterden kunnen worden ondersteund bij anticonceptie.</p> <p>Toegankelijkheid van de zorg verbeteren voor kwetsbaren, zodat ongeplande en ongewenste zwangerschappen worden teruggedrongen.</p>	<p>Standpunt: Principe van fundamentele beschermingswaardigheid van het leven.</p> <p>Plannen:</p> <p>Maatschappelijk gesprek over grenzen en consequenties van grote medische en medisch-technologische ontwikkelingen.</p>	
FvD	Niet genoemd (behalve AC voor dieren)	Niet genoemd	
		<p>Standpunt: Ieder mens door God geschapen. Wij moeten voor het ongeboren leven spreken. Samenleving waarin abortus niet als uitweg geldt voor onbedoelde zwangerschappen. Werk maken van een zorgzame samenleving met alternatieven. Nederlandse abortuspraktijk druist in tegen elementaire waarde van de beschermwaardigheid van het menselijk leven. Abortuszorg is te laagdrempelig. Tegen</p>	

CU

Plannen:
Alle vormen van anticonceptie die bijdragen aan een afname van het aantal ongewenste zwangerschappen en abortussen worden opgenomen in het basispakket.

versoepeling van de abortuswetgeving. Abortus hoort niet thuis in de huisartsenpraktijk.

Plannen:

Voorkomen van onbedoelde zwangerschappen door uitbreiden van programma's als 'Nu niet zwanger' en voorlichting via scholen, huisartsen, verenigingen en gespreksgroepen.

Ongeboren leven centraal zetten in abortuswetgeving.

Vergroten keuzevrijheid van de vrouw door het wegnemen van belemmeringen zoals huisvesting, inkomen, werk of studie.

Begeleiding en verwijzing van onbedoeld zwangere vrouwen door de huisarts.

Gevolgen van medicamenteuze abortus via huisarts in de gaten houden, voorstellen om de kwaliteit van zorg te verbeteren.

Abortus in Wetboek van Strafrecht houden.

Nederlandse abortuspraktijk wordt niet naar buitenland geëxporteerd.

Aanbieden van goed aanbod in keuzehulpverlening.

Handhaven wettelijke zorgvuldigheidseisen.

Wekengrens terugdringen en levensvatbaarheid het uitgangspunt maken bij de bepaling van de wekengrens.

Betere ondersteuning van jonge ouders, divers hulpaanbod voor zwangere vrouwen en seksuele voorlichting op Bonaire, Sint-Eustatius en Saba.

Meer aandacht voor medische behandelingen gericht op vrouwen.

Inspanning voor kennisoverdracht, voorlichting over en preventie van ongewenste zwangerschappen en SOA's internationaal.

Standpunt: vrije toegang tot abortus, waarbij educatie cruciaal is

Volt	<p>Plannen:</p> <p>Anticonceptie gratis, bijvoorbeeld door opnemen in basisverzekering</p>	<p>Plannen:</p> <p>Abortus uit het Wetboek van Strafrecht</p> <p>Bufferzone rondom abortusklinieken (geen toegang demonstranten)</p>	<p>Menstratieproducten gratis beschikbaar en aangeboden op publieke plekken.</p> <p>Vergroten van aandacht en onderzoek naar verschillen tussen mannen en vrouwen in gezondheidszorg.</p>
SGP	Niet genoemd	<p>Standpunt: Leven is een kostbaar geschenk van de Schepper. De overheid heeft de taak om het leven te beschermen. De huidige abortus (en euthanasie) praktijk is daarmee in strijd.</p> <p>Wetten rond abortuspraktijk moeten worden afgeschaft.</p> <p>Zolang dat niet het geval is, aantal abortussen verminderen.</p> <p>Op zijn minst de 24-wekengrens verlagen.</p> <p>Plannen:</p> <p>Abortus in Wetboek van Strafrecht houden.</p> <p>Abortus niet aanmerken als mensenrecht.</p> <p>Hulpfonds voor onbedoeld zwangere vrouwen en hun kinderen, in Nederland en wereldwijd.</p> <p>Internationaal opkomen voor het leven en het gezin, stoppen van abortuspromotie.</p> <p>EU mag haar lidstaten niet onder druk zetten bij zaken als abortus.</p>	
		<p>Standpunt: Strijden voor de rechten van het ongeboren kind, huidige wetten borgen die onvoldoende.</p> <p>Plannen:</p>	Ouders krijgen zeggenschap over het doceren van

Denk	Niet genoemd	<p>Abortus in Wetboek van Strafrecht.</p> <p>Maximumtermijn van abortus naar 12 weken (na de bevruchting).</p> <p>Bedenktijd van 5 dagen terugbrengen.</p>	<p>onderwijs over seksualiteit en voortplanting.</p>
JA21	Niet genoemd	<p>Standpunt: Leven moet zowel bij geboorte als sterfte beschermd worden. Regelgeving moet met grote zorgvuldigheid tot stand komen. Recht op abortus is een belangrijk vrouwenrecht. Abortus moet zoveel mogelijk worden voorkomen.</p> <p>Belangrijk om maatschappelijk debat te blijven voeren. Steun voor de bestaande zorgvuldige protocollen en regelgeving over abortus met een medische indicatie.</p>	
50PLUS	Niet genoemd	Niet genoemd	
Bij1	<p>Plannen:</p> <p>Volledige vergoeding anticonceptie.</p>	<p>Plannen:</p> <p>Actief taboe rond abortus bestrijden, abortus uit het Wetboek van Strafrecht.</p> <p>Stoppen van subsidies aan organisaties die 'doen alsof ze hulp bieden aan ongewenst zwangere mensen, maar geen keuzeruimte bieden'.</p> <p>Ervaringsdeskundigen betrekken bij beleid rond abortuszorg.</p> <p>Abortusafdelingen in verloskundigenpraktijken en andere medische centra. Abortuspil via verloskundige en huisarts.</p>	<p>Meer investeren in onderzoeken naar ziektebeelden, geneesmiddelen en behandelmethoden bij mensen die niet (wit,) cis en/of man zijn.</p>

Volgorde gebaseerd op peilingen uit <https://nos.nl/collectie/13960/artikel/2495405-peilingwijzer-vvd-nsc-en-gl-pvda-houden-elkaar-in-evenwicht>

Overige partijen:

Piratenpartij	<p>Standpunt: Beleid dat zwangerschapsbeslissingen van alle vrouwen ondersteunt. Toegankelijke anticonceptie- en abortushulpverlening wanneer een vrouw besluit dat dit de beste handelswijze is onder haar omstandigheden.</p> <p>Plannen:</p> <p>Basispakket met diverse vormen van anticonceptie.</p>	<p>Plannen:</p> <p>Abortus uit Wetboek van Strafrecht.</p> <p>Verplichte bedenktijd afschaffen.</p> <p>Abortuspil beschikbaar bij huisarts.</p>	
BVNL	<p>Plannen:</p> <p>Volledige vergoeding anticonceptiepil voor alle leeftijden.</p>	<p>Standpunt: 'Abortus is binnen de grenzen van de huidige wetgeving het individuele recht van de vrouw.'</p>	<p>'Geen opgedrongen seksuele vorming van jonge kinderen op lagere scholen.'</p>
Splinter	<p>Plannen:</p> <p>Pil in het basispakket.</p>	<p>Plannen:</p> <p>Abortuspil blijft beschikbaar via de huisarts.</p> <p>Abortus blijft vergoed voor elke vrouw.</p> <p>Abortus uit het Wetboek van Strafrecht.</p>	<p>Meer aandacht voor gendersensitieve zorg, ook in opleiding en bijscholing van artsen.</p> <p>Zorg voor vrouwen gelijkstellen aan die voor mannen door aanpassingen in opleiding en lesmateriaal, meenemen van mannen en vrouwen in onderzoek en erkenning van die verschillen</p>
Libertaire partij	<p>Niet genoemd</p>	<p>Standpunt: Volgens libertarisme is regulering niet gewenst, behalve wanneer het Non Agressie Principe wordt geschonden. Abortus voor 16 weken moet kunnen. Standpunt van individuele kandidaten is cruciaal, fractiediscipline geldt hier niet.</p> <p>Plannen:</p> <p>Wettelijke termijn verlagen naar 16 weken (voor het moment van hersenactiviteit)</p>	

LEF	Niet genoemd	Niet genoemd	‘LEF zet zich vastberaden in voor volledige gendergelijkheid, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen. We bestrijden armoede, huiselijk geweld en ongelijke arbeidsomstandigheden, bevorderen seksuele voorlichting en gelijke takenverdeling. LEF staat voor een samenleving waarin alle vrouwen veilig en gelijkwaardig deelnemen.’
-----	--------------	--------------	--

Bronnen

D66

- **Anticonceptie:**

‘Een energieke basis: Wonen , zorg en bestaanszekerheid’ -> ‘Zorg voor de patiënt ook in de toekomst’ (p. 81)

‘Anticonceptie voor iedereen toegankelijk’

In Nederland moet de gewenste vorm van anticonceptie voor iedereen beschikbaar zijn. Seksuele gezondheid is een groot goed. Bij gezinsvorming en zwangerschap moet zelfbeschikking voorop staan. We hechten veel waarde aan de toegankelijkheid van anticonceptie. D66 wil daarom dat de overheid anticonceptie vergoedt.

- Iedereen krijgt de anticonceptie aan de toonbank gratis mee. De apotheker declareert vervolgens de kosten bij de overheid. We onderzoeken of de anticonceptiepil ook bij de drogist verkrijgbaar kan worden gemaakt.

- We vergoeden IVF bij draagmoederschap.

- We stimuleren onderzoek naar vernieuwende vormen van anticonceptie, zoals de mannenpil, en niet-hormonale anticonceptie voor vrouwen.

- **Abortus:**

‘Een energieke basis: Wonen , zorg en bestaanszekerheid’ -> ‘We nemen regie op de zorg’ -> ‘Over goede zorg beslissen we samen’ -> p. 71: ‘Organisaties die lhtbiq+-rechten betwisten of taboes opwerpen rondom (de toegang tot) abortus ontvangen geen subsidie meer.’

‘Regie op het leven’ (p. 91): ‘D66 staat op voor de vrijheid van mensen om zelf keuzes te maken in het leven. Juist over die vraagstukken die zo dicht bij je leven staan als je eigen lichaam. Zelfbeschikking voor iedereen is daarvoor de basis. We staan pal voor onze progressieve verworvenheden en zullen deze altijd blijven uitbouwen. Als we zien dat abortuswetgeving in verschillende landen juist strenger wordt en ook in Nederland een groeiende lobby tegen het recht op veilige **abortus** ontstaat, verankeren wij het recht op abortus. We willen mensen in staat stellen om hun keuzes over het leven zelf en zorgvuldig te maken. Daarbij laten we ons leiden door waarden als autonomie en menselijke waardigheid en door wetenschappelijke inzichten.’

‘Regie op het leven’ -> ‘Baas in eigen buik’ (p. 91): Het recht op veilige abortus is een belangrijke verworvenheid van de progressieve beweging van de afgelopen decennia. Deze zelfbeschikking van vrouwen is fundamenteel. Op initiatief van D66, samen met andere progressieve partijen, is de verplichte beraadtermijn bij abortus afgeschaft. Ook wordt binnenkort de abortuspil bij de huisarts beschikbaar. Daarnaast wil D66 nog de volgende dingen bereiken.

- D66 wil abortus uit het Wetboek van Strafrecht. Zo verankeren we het recht op veilige abortus en maken we abortus deel van de reguliere gezondheidszorg.

- De abortuspil moet bij de verloskundige beschikbaar worden.
- Veilige abortus moet voor elke vrouw vergoed blijven. Ook voor vrouwen die ongedocumenteerd of tijdelijk – bijvoorbeeld als student – in Nederland verblijven.
- We leggen de termijn voor een zwangerschapsafbreking wettelijk vast op 24 weken, zodat voor zorgverleners en vrouwen duidelijk is tot wanneer in Nederland een zwangerschapsafbreking mogelijk is. Hiermee laten we de levensvatbaarheidsgrens voor abortus los, zoals wordt geadviseerd in de evaluatie Wet afbreking zwangerschap.
- Intimidatie van bezoekers van abortusklinieken moet verder aan banden worden gelegd.

‘Een energie wereld: Europa, migratie en buitenlandse zaken’ -> EUROPA (p. 222): ‘Ook willen we dat iedereen in de Europese Unie vrij zichzelf kan zijn ongeacht waar je woont; van het opengesteld huwelijk tot het recht op veilige abortus.’

‘Een energie wereld: Europa, migratie en buitenlandse zaken’ -> ‘Voor de meest kwetsbaren in de wereld’ -> ‘Internationale solidariteit begint met samenwerken’ -> ‘We staan wereldwijd op voor vrouwen en lhbtq+’ (p. 229): ‘Abortuszorg moet standaard worden aangeboden in nood- en conflictsituaties, met meer ondersteuning voor abortusklinieken voor niet-Nederlandse ingezetenen en maatschappelijke organisaties, en bescherming van mensenrechtenverdedigers.’

- **Overig:**

‘Radicale gelijkwaardigheid tussen vrouwen en mannen’ -> ‘We willen meer aandacht voor gender en sekse in de zorg en het onderzoek naar gezondheid, net als voor etnische achtergrond. Vrouwen kunnen andere ziekteverschijnselen hebben dan mannen. Zorgverleners herkennen deze niet altijd of omschrijven deze als ‘afwijkend’. Daardoor

hebben vrouwen meer kans op een verkeerde diagnose, behandeling of bijwerkingen van

medicijnen en/of haar hulpstoffen. Wij willen meer onderzoek naar genderspecifieke zorg en

pleiten daarbij voor een Europese aanpak.’ (p. 122) (Dit punt wordt ook genoemd in alinea ‘Toegang tot zorg voor iedereen’ (p. 72).

VVD

- Anticonceptie: 0 hits, niet vernoemd in het hoofdstuk over zorg
- **Abortus:**

‘Zorg met gezond verstand’ -> ‘Medische ethiek’ (p. 75): ‘Voor de VVD staat individuele zelfbeschikking centraal. Hulp bij het maken van keuzes en daarmee versterken van de autonomie is soms noodzakelijk. We staan voor de vrijheid om te kiezen voor een **abortus** of voor een waardig levenseinde. We willen dat mensen een goede kwaliteit van leven ervaren, ook aan het einde van het leven. Tegelijkertijd speelt ook de vraag of er geen grenzen zijn aan het leven en of alles wat medisch kan wel zou moeten. Dat zijn moeilijke en heftige vraagstukken, die vaak raken aan de kern van het leven en de dood. We moeten met respect voor elkaars standpunten over deze onderwerpen praten. We blijven de eigen keuzes van mensen vooropstellen.’

‘Zorg met gezond verstand’ -> ‘Medische ethiek’ (p. 75) -> ‘Zorgvuldige keuze voor abortus. Abortus is geen misdaad en een belangrijk recht dat we beschermen. Vrouwen die voor de moeilijke beslissing staan om al dan niet een abortus te ondergaan, bevinden zich in een kwetsbare positie. Het is van essentieel belang dat zij de juiste ondersteuning en professionele zorg ontvangen. We moeten ervoor zorgen dat de wetten regelgeving zorgt voor goede een toegankelijke abortuszorg. De VVD ondersteunt het onderzoek naar de gevolgen voor de abortuspraktijk als abortus uit het Wetboek van Strafrecht wordt gehaald en zal de aanbevelingen en conclusies van het onderzoek in dat licht wegen.’

- **Overig:**

‘Zorg met gezond verstand’ -> ‘Kwaliteit van zorg voor vrouwen verbeteren.’ (p. 70): ‘Symptomen van bepaalde ziektes zijn anders bij vrouwen dan bij mannen, dat geldt ook voor verloop van ziekten. Medicijnen werken soms anders bij vrouwen dan bij mannen, en zijn veelal getest op mannenlichamen. We hebben behoefte aan een langjarige inhaalslag in onderzoek, het opvullen van de witte vlekken die er zijn in wetenschappelijke kennis, opleidingen en in de spreekkamer. Daarom komt er een ‘Nationale Strategie Vrouwegezondheid’.’

CDA:

- **Anticonceptie: 1 hit**

'Liefdevolle zorg' -> 'Toegankelijke zorg' -> '8.15 Zorg wordt meer ingericht in de wijk en de buurt, met meer mogelijkheden voor maatwerk. Hierbij spelen huisartsen, paramedici, welzijnswerkers en wijkverpleegkundigen een onmisbare en centrale rol. 8.15.1 Zo kunnen we bijvoorbeeld aan de slag met passende ondersteuning bij en informatie over **anticonceptie** voor niet-Nederlandstaligen en laaggeletterden. We verbeteren de toegankelijkheid van de zorg voor mensen in kwetsbare posities en dringen ongeplande en ongewenste zwangerschappen terug.'

- **Abortus: 0 hits**

'Liefdevolle zorg' -> 'Medisch ethiek' -> '8.28 Het leven start met het wonder van een nieuw begin. Rondom nieuw leven spelen grote medische en medisch-technologische ontwikkelingen. Hierbij komen oude en nieuwe ethische vragen voor wetenschap, samenleving en overheid op tafel.'

Het CDA wil een maatschappelijk gesprek voeren over de grenzen en consequenties van deze ontwikkelingen. De overheid kan zo sturing geven vanuit het principe van fundamentele beschermwaardigheid van het leven.' (p. 67)

- **Overig:**

Woord 'vrouw' 1 hit

Volt

- **Anticonceptie: 1 hit**

'3.5 Gezondheid en welzijn' -> '3.5.4 Brede Preventie' -> 'We maken anticonceptie gratis, bijvoorbeeld door het op te nemen in de basisverzekering. Ook menstruatieproducten moeten gratis beschikbaar zijn en worden aangeboden op publieke plekken.'

- **Abortus:**

'3.5 Gezondheid en welzijn' -> '3.5.9 Zelfbeschikking' (p. 84) -> 'We willen vrije toegang tot abortus. Daarbij wordt duidelijke en toegankelijke educatie hierover, voor alle leeftijden, als cruciaal gezien. Abortus gaat uit het Wetboek van Strafrecht. Op deze manier wordt abortus definitief uit de criminaliteit gehaald, naar het voorbeeld van onder andere Mexico, Cuba, Uruguay, Guyana en Argentinië.'

Tegelijkertijd nemen we zo ook het risico op het intrekken van het recht op abortus weg. Naast het beschermen van het recht op zelfbeschikking voorkomen we onwenselijke situaties zoals deze nu zijn ontstaan in bijvoorbeeld de VS en andere landen waar abortus, vaak opnieuw, illegaal verklaard is. Daarnaast pleit Volt voor een bufferzone rondom abortusklinieken waarin geen demonstranten mogen staan.'

- **Overig:**

'3.5 Gezondheid en welzijn' -> '3.5.10 Inclusieve zorg' -> 'Er is onvoldoende aandacht voor etnische en genderverschillen in de zorg. Extra onderzoek en aandacht kan voorkomen dat mensen verkeerd of niet gediagnosticeerd worden, omdat onderzoeken vaak niet representatief zijn voor de gehele bevolking. Zo hebben patiënten met een Zuid-Aziatische achtergrond een verhoogd risico op hart- en vaatziekten, ziet huidkanker er bij zwarte mensen anders uit dan bij witte mensen, en worden **vrouwen** verkeerd gediagnosticeerd omdat bij onderzoek het mannelijke lichaam in de praktijk de norm is.' (p. 84) en 'We vergroten de aandacht voor en onderzoek naar de verschillen tussen mannen en vrouwen in de gezondheidszorg' (p. 84 en 85)

Groenlinks-PvdA

- **Anticonceptie:**

'5.4 Betaalbare en bereikbare zorg' -> 'Gezondheid is breder dan zorg' -> 'Een veilige en goede seksuele gezondheid. **Anticonceptie**, zoals de pil en het spiraaltje, komen in het basispakket. Voor jongeren tot 25 jaar maken we condooms gratis beschikbaar bij de apotheek en de soatest bij de huisarts zonderen we uit van het eigen risico. We versoepelen de criteria voor gratis en anonieme soa-tests via de GGD's en verminderen daarmee de werkdruk voor de huisartsen. We verruimen het budget voor aanvullende seksuele gezondheidszorg en daardoor de capaciteit bij de GGD. Zo kunnen

mensen hier makkelijker terecht, komt er meer tijd en capaciteit vrij voor outreach en preventie en wordt op termijn de reguliere zorg ontlast. De hiv-preventiepill PrEP en bijbehorende zorg worden laagdrempelig verstrekt en vergoed. Alle scholen geven voorlichting over relaties, (online) seksualiteit, het aangeven van wensen en grenzen en sekse-, gender- en seksuele diversiteit. We herintroduceren grote publiekscampagnes om jongeren en anderen voor te lichten over prettige en veilige seks. Menstratieproducten gaan we gratis aanbieden op scholen en in overheidsgebouwen.' (p. 70)

- **Abortus:**

'5.4 Betaalbare en bereikbare zorg' -> 'Gezondheid is breder dan zorg' -> 'Een versterkt recht op abortus. We maken ons hard voor het verwijderen van abortus uit het Wetboek van Strafrecht. Daarnaast willen we investeren in goede hulpverlening en nazorg voor mensen die een abortus laten verrichten en treden we streng op tegen intimidatie bij abortusklinieken.' (p. 70)

- **Overig:**

Vrouw 13 hits.

'5.4 Betaalbare en bereikbare zorg' -> 'Toegankelijke zorg voorop' -> 'Een inclusiever zorgstelsel. We maken een einde aan de discriminatie in de zorg, zowel voor patiënten als professionals. We investeren daarom in cultuur- en gendersensitieve zorgverlening. Daarnaast lanceren we een breed onderzoeks- en voorlichtingsprogramma om de kennisachterstand in de zorg weg te werken waar het gaat om aandoeningen of klachten die vooral voorkomen bij vrouwen of mensen van kleur. [...]'

ChristenUnie

- **Abortus en anticonceptie:**

'Meer bescherming rond het begin van het leven' ->

'Ieder mens is door God geschapen en is vanaf het meest prille begin door Hem geliefd. Ongeboren leven kan niet voor zichzelf spreken, dat moeten wij doen. De ChristenUnie hoopt op een samenleving waarin abortus niet als uitweg geldt voor onbedoelde zwangerschappen. Daarom maken wij werk van een zorgzame samenleving waar ruimte, veiligheid en volop alternatieven geboden worden. De ChristenUnie heeft zich altijd verzet tegen de Nederlandse abortuspraktijk, die indruist tegen één van onze meest elementaire waarden: de beschermwaardigheid van het menselijk leven. Het is hartverscheurend dat er nog altijd meer dan 30.000 abortussen per jaar plaatsvinden. De abortuspraktijk is te laagdrempelig wat ons betreft. Bij abortus gaat het om ingrijpende emotionele en morele kwesties. Afbreking van een zwangerschap is daarmee geen standaard medische handeling. De ChristenUnie is tegen de versoepelingen van de abortuswetgeving in de afgelopen jaren, en vindt dit een zorgelijke trend die niet verder mag gaan. Deze versoepelingen maken dat de bescherming van het ongeboren leven steeds minder gewicht heeft en dat in de noodsituatie van de vrouw, waarin zij een intens en overweldigend dilemma afweegt, er te weinig mogelijkheden in beeld komen voor een alternatief voor abortus. Wij willen dat de beschermwaardigheid van het ongeboren leven centraal staat. Dit betekent in deze tijd dat de abortuspraktijk zoals die nu is, niet op deze wijze kan worden voortgezet. Daarom werken we aan concrete maatregelen waarmee het aantal abortussen in Nederland significant daalt. Hiervoor kijken we zowel naar wijziging van wetgeving en beleid als naar maatregelen in de praktijk, zoals een sterke verbetering van preventie en de begeleiding en onafhankelijke counseling van ongewenst zwangere vrouwen.'

'- Voorkom onbedoelde zwangerschappen. De komende periode maken we verder werk van het voorkomen van onbedoelde en ongewenste zwangerschappen. De afgelopen periode is er een succesvolle aanpak ontwikkeld en is ingezet op het uitbreiden van programma's als 'Nu niet zwanger'. Een belangrijk onderdeel hiervan is voorlichting via scholen, huisartsen, verenigingen en (culturele) gespreksgroepen.

- Beschermwaardigheid van het leven weer centraal. De Nederlandse **abortus**praktijk is te laagdrempelig, onder meer doordat het wettelijke criterium 'noodsituatie' in de praktijk ruim wordt ingevuld. De bestaande praktijk schiet daardoor tekort in de bescherming van het ongeboren leven. We willen dat het ongeboren leven centraal staat in de Nederlandse abortuswetgeving.

- Steun de moeders. De keuzevrijheid van de vrouw moet worden vergroot door (praktische) belemmeringen weg te nemen om hun kind zelf op te voeden. Geen enkele vrouw moet zich door praktische zaken als huisvesting, inkomen, werk of studie, genoodzaakt voelen om te kiezen voor abortus. Uit de evaluatie van de Wet afbreking zwangerschap blijkt dat 50% van de respondenten voor **abortus** kiest omdat de opvoeding van het ongeboren kind niet samengaat met werk of

opleiding. Tiernermoeders en vrouwen met sociaaleconomische problematiek krijgen hulp bij huisvesting, financiën, het voortzetten van de opleiding en het opvoeden van hun kind.

– Vergoed **anticonceptie**. Alle vormen van anticonceptie die bijdragen aan een afname van het aantal ongewenste zwangerschappen en abortussen worden opgenomen in het basispakket. Dit is één van de meest effectieve maatregelen om het aantal abortussen omlaag te brengen en ongewenste zwangerschappen te voorkomen.

– Zorg voor begeleiding en verwijzing door huisarts. De beste manier om begeleiding, counseling en de nazorg voor onbedoeld zwangere vrouwen (en betrokken vader) te borgen, is via de huisarts.

– **Abortus** niet normaliseren. Zwangerschapsafbreking hoort volgens de ChristenUnie niet thuis in de huisartsenpraktijk. Dat trekt abortus te veel in de sfeer van 'normaal medisch handelen'. Nu de wet legale medicamenteuze afbreking zwangerschap via huisarts helaas is aangenomen houden we de gevolgen nauwgezet in de gaten en doen we voorstellen om de kwaliteit van zorg te verbeteren. De zwangerschapsafbreking wordt niet uit het Wetboek van Strafrecht gehaald. Dit is allereerst een bescherming van het ongeboren leven. Daarnaast beschermt het de vrouw tegen een gedwongen abortus. Abortus is geen mensenrecht. De Nederlandse abortuspraktijk, bijvoorbeeld de beschikbaarheid van abortuspillen, wordt niet naar het buitenland geëxporteerd.

– Bied keuzehulp aan. Een goed aanbod van keuzehulpverlening blijft nodig. In de keuzehulpverlening moet aandacht zijn voor de situatie die de zwangerschap ongewenst maakt, zodat ook alternatieven kunnen worden besproken.

– Wettelijke zorgvuldigheidseisen. Niemand wil dat het besluit om een zwangerschap af te breken lichtvaardig wordt genomen. De wet bevat zorgvuldigheidseisen, die geen dode letter mogen zijn. Een realistische beraadtermijn blijft van belang. De noodsituatie van de vrouw, waarvan volgens de wet sprake moet zijn, dient invoelbaar te zijn voor de arts.

– Wekengrens terugdringen. In de huidige wetgeving is abortus niet toegestaan als er medischtechnologisch gezien sprake is van een levensvatbaar kind. Recente voorstellen om de wekengrens vast te leggen op 24 weken laten deze koppeling los en leggen de grens te hoog. Wij wijzen die voorstellen af. Door medische en wetenschappelijke ontwikkelingen zijn ongeboren kinderen al vóór de 24 weken levensvatbaar. Bij de totstandkoming van de Wet afbreking zwangerschap is er rekening gehouden dat dergelijke ontwikkelingen kunnen leiden tot verschuiving van de wekengrens. We zetten ons er voor in dat levensvatbaarheid uitgangspunt is bij de bepaling van de wekengrens. Als er een wettelijke maximumgrens komt, pleiten wij voor een lagere wekengrens.

- **Overig:**

'4.5 Verbondenheid met Caribisch Nederland en de landen van het Koninkrijk' -> 'Dienstbaar aan Bonaire, Sint Eustatius en Saba' -> 'Help jonge ouders. Op de BES-eilanden worden veel zwangerschappen voortijdig afgebroken met een **abortus**. Het is verdrietig dat veel vrouwen dit als enige uitweg zien. De ChristenUnie wil betere ondersteuning van jonge ouders en een divers hulpaanbod voor vrouwen die zwanger zijn. Ook seksuele voorlichting, passend bij de context van gemeenschappen, kan helpen om het aantal onbedoeld zwangerschappen terug te dringen.'

'1.3 Goede Zorg' -> 'Wat we aan zorg doen in de buurt' -> 'Zorg voor vrouwen. Er is meer aandacht nodig voor medische behandelingen gericht op vrouwen, geënt op de werking van het vrouwelijk lichaam. Het mag niet voorkomen dat symptomen bij vrouwen niet herkend worden.'

'5.2 Internationale gerechtigheid' -> 'Oog voor de allerarmsten wereldwijd' -> 'Investeer in gezondheid en weerbaarheid. Nederland zet in op de verbetering van de eerstelijnsgezondheidszorg, in het bijzonder voor vrouwen, jongeren en kinderen. Nederland blijft zich inspannen voor kennisoverdracht, voorlichting over en preventie van ongewenste zwangerschappen en seksueel overdraagbare aandoeningen, en ook voor goede, toegankelijke moeder-kind zorg. Daarbij wordt rekening gehouden met de sociale, culturele en religieuze perspectieven en de context van de lokale gemeenschap.'

Nieuw Sociaal Contract

- **Anticonceptie:**

'8. Toegankelijke zorg' -> 'Zorg voor mensen is geen markt' -> 'We zoeken een manier om de toegang tot anticonceptie drempelloos te maken.'

- **Abortus:**

'8. Toegankelijke zorg' -> 'Medische ethiek' -> 'De huidige wetgeving over abortus en euthanasie is evenwichtig en behoeft

geen wijziging.'

- **Overig:**

'vrouw' 3 hits

'seks' 2 hits

Niet van toepassing

PVV

- **Anticonceptie:**

0 hits

- **Abortus:**

0 hits

- **Overig:**

'vrouw' 3 hits nvt

'seks' 1 hit

Stuk zorg gaat over toegankelijkheid van zorg in algemeen.

FvD

- **Anticonceptie:**

1 hit in hoofdstuk 'dierenwelzijn'

- **Abortus:**

0 hits

- **Overig:**

N.v.t.

Ja21

- **Anticonceptie:**

0 hits

- **Abortus:**

'Volksgezondheid, Zorg en Sport' -> 'Zorgvuldig kijken naar de ethische aspecten' -> 'Het uitgangspunt van JA21 is dat leven, zowel bij geboorte als bij sterfte, beschermd moet worden. Regelgeving met betrekking tot zwangerschap, geboorte en levensbeëindiging dient daarom met grote zorgvuldigheid tot stand te komen. Het recht op abortus is een belangrijk vrouwenrecht waar wij niet aan willen tornen. JA21 vindt echter dat er niet lichtvaardig mee mag worden omgegaan. Abortus moet dan ook zo veel mogelijk worden voorkomen. Het is belangrijk om ons ervan bewust te zijn dat Nederland een zeer liberale abortuswetgeving heeft waarbij abortus zonder medische indicatie wettelijk mogelijk is tot 24 weken. Door ingrijpende en snelle medisch-wetenschappelijke ontwikkelingen neemt de levensvatbaarheid van het ongeboren kind sterk toe en zal het waarschijnlijk ook blijven toenemen. Het is daarom belangrijk om het maatschappelijk debat over deze termijn te blijven voeren en het kan in de toekomst wellicht te rigoureus zijn om deze zonder meer te blijven handhaven in een tijd van snelle medische vooruitgang. JA21 steunt de bestaande zorgvuldige protocollen en regelgeving over abortus met een medische indicatie, zoals het geval kan zijn bij gevaar voor het leven van de moeder of ernstige handicaps bij het kind.' (p. 45-46)

- **Overig:**

N.v.t.

BBB

- **Anticonceptie:**

0 hits

- **Abortus:**

'Hoofdstuk 5 Gezondheidszorg en sport' -> 'Medische-ethiek' -> 'De medisch-ethische kwesties zijn binnen BBB een vrije kwestie. Dat wil zeggen dat de Tweede Kamerleden hier straks zelf een eigen afweging in mogen maken wanneer hierover gestemd moet worden en mogen afwijken van de partijlijn zoals die hieronder is opgenomen.

- Abortus is een belangrijk recht, maar er moet niet lichtzinnig mee omgegaan worden. Daarom willen we dat er zorgvuldig gekeken wordt naar de termijnen en ontwikkelingen zoals een abortuspil. Daarnaast willen we extra aandacht besteden aan de preventie van ongewenste zwangerschap, specifiek in bepaalde wijken waar abortus gemiddeld vaker voorkomt.' (p. 65)

- **Overig:**

N.v.t.

SP

- **Anticonceptie:**

0 hits

- **Abortus:**

0 hits

- **Overig:**

N.v.t. (geen relevante resultaten op 'vrouw', 'seks' of 'pil', hoofdstuk over zorg noemt geen reproductieve rechten of zorg).

PvdD

- **Anticonceptie:**

'Zorg voor iedereen' -> 'Voorkomen is beter dan genezen' (p. 69) -> 'Vergoeding voor anticonceptiemiddelen komt voor alle leeftijden terug in het basispakket.'

'Zorg voor iedereen' -> 'Betaalbaar voor iedereen' -> 'Het ziekenfonds komt terug met een uitgebreide dekking, ook voor mondzorg, fysiotherapie en (definitieve) anticonceptie. De premie wordt verlaagd en de inkomensafhankelijke bijdrage gaat omhoog. De zorgtoeslag wordt zo overbodig en het mijden van zorg door de angst voor te hoge kosten wordt tegengegaan.' (p. 72)

- **Abortus:**

'Een rechtvaardige samenleving' -> 'Recht op je eigen keuzes' (p. 98) -> 'De Partij voor de Dieren hecht grote waarde aan het recht op zelfbeschikking zoals het recht op controle over je eigen leven en lichaam, het recht op houden van wie jij wilt, het recht om te geloven waarin jij wilt en het recht om je te presenteren zoals je wilt. De rol van de overheid is om dat recht te beschermen en te faciliteren. Daarbij hoort investeren in gelijke kansen, gelijke behandeling en toegang tot goede informatievoorziening op basis waarvan mensen hun eigen keuzes kunnen maken.

- Abortus blijft voor iedereen vergoed binnen de basisdekking van de zorgverzekering.

- Abortus is geen misdad, deze medische ingreep wordt uit het Wetboek van Strafrecht gehaald.
- Mensen hebben het recht om te demonstreren, ook tegen abortus. Wanneer bezoekers van abortusklinieken echter worden geïntimideerd, wordt hiertegen opgetreden.'

- **Overig:**

'Zorg voor iedereen' -> 'Aandacht voor alle behoeften' (p. 72) -> 'Er komt een Nationale Strategie Vrouwegezonderheid met maatregelen die de gezondheid van vrouwen verbeteren. Hierin is zowel aandacht voor gender- en sekseverschillen als voor vrouwspecifieke aandoeningen.' [...] 'Er komt meer aandacht voor diversiteit binnen zorgopleidingen, zorgbehandelingen en bij medicijnontwikkeling. Hierbij valt te denken aan gezondheidsgerelateerde verschillen tussen sociaal-economische status, sekse, gender, cultuur en etniciteit. Een toegankelijke, inclusieve gezondheidszorg op maat wordt het uitgangspunt.'

'Kennis en cultuur' -> 'Passend, toegankelijk en inclusief' (p. 87) -> 'Er komen verbeterde en geconcretiseerde kerndoelen en eindtermen in het onderwijs rondom seksuele voorlichting, maar ook over het doorbreken van taboes (bijvoorbeeld rond menstruatie), over sekse-, gender-, en seksuele diversiteit, stereotypering, relaties, online seksualiteit en het aangeven van wensen en grenzen.'

SGP

- **Anticonceptie:**

0 hits

- **Abortus:**

'3. Voor het leven en goede zorg' (p. 7) -> 'Bescherm het leven' -> 'Het menselijk leven is een kostbaar geschenk van de Schepper. Of het nu gaat om het ongeboren leven in de moederschoot, om mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking, of om ouderen bij wie de levenskracht wegvloeit. De overheid heeft als 'schild der zwakken' de taak om het leven te beschermen. De huidige abortus- en euthanasiepraktijk is daarmee onmiskenbaar in strijd. Die wetten moeten afgeschaft. Zolang dat niet het geval is, moet de overheid er alles aan doen om het aantal abortussen en euthanasiegevallen te verminderen. Met de huidige stand van de medische praktijk, moet op zijn minst de 24-wekengrens bij abortus worden verlaagd.' [...] 'Concreet wil de SGP: - dat abortus in het Wetboek van Strafrecht blijft en zéker niet aangemerkt wordt als mensenrecht; - een hulpfonds voor onbedoeld zwangere vrouwen en hun kinderen, zowel in Nederland als wereldwijd;'

'10. Recht in Europa en wereldwijd' -> 'De (arme) naaste recht doen' -> 'Pal staan voor recht houdt allereerst in dat we met kracht opkomen voor het leven en het gezin: stop de abortus. promotie.' (p. 23) [...] 'Verder wil de SGP: [...] - dat de EU haar lidstaten niet onder druk zet bij zaken als abortus of het homohuwelijk en lhbti-beleid;' (p. 24)

- **Overig:**

N.v.t.

Denk

- **Anticonceptie:**

0 hits

- **Abortus:**

'8. Kwalitatieve zorg voor iedereen' (p. 75) -> 'Abortuswet niet verruimen. DENK strijdt voor de rechten van het ongeboren kind. Met de huidige wetten zijn die onvoldoende geborgd. Daarom doen wij de volgende voorstellen:

- Abortus halen wij niet uit het Wetboek van Strafrecht. Illegale abortussen kunnen anders niet meer bestraft worden.
- DENK wil de maximumtermijn voor een abortus halveren naar 12 weken na de bevruchting van de eicel.
- De bedenktijd van 5 dagen dient ook terug te keren, zodat zwangere vrouwen de tijd krijgen om een weloverwogen

beslissing te nemen.'

- **Overig:**

'2. Jongeren zijn de toekomst' -> 'Seksualiteit in het onderwijs. DENK wil dat ouders in positie worden gebracht om te bepalen of en welke lessen over seksualiteit en voortplanting worden gegeven aan hun kinderen. Vanuit deze motivatie stellen wij de volgende maatregelen voor:

• Wij willen de doorgeslagen aanwezigheid van geseksualiseerd onderwijsmateriaal terugdringen.

• Ook géén regenboogdwang in het onderwijs. Ouders krijgen zeggenschap over het doceren van onderwijs over seksualiteit en voortplanting aan hun kinderen.'

50PLUS

- **Anticonceptie:**

0 hits

- **Abortus:**

0 hits

- **Overig:**

N.v.t.

Bij1

Geen verkiezingsprogramma in PDF beschikbaar, dus zoekopdrachten in 'conceptdocument' gecombineerd met standpunten op website.

- **Anticonceptie en abortus:**

'Zelfbeschikking' -> 'Toegankelijke anticonceptie en abortus.

1. Volledige vergoeding van anticonceptie.

2. We bestrijden actief het taboe rond abortus: we halen abortus uit het Wetboek van Strafrecht.

3. We stoppen subsidies aan organisaties die doen alsof ze hulp bieden aan ongewenst zwangere mensen, maar de zwangere geen keuzeruimte bieden. Alleen onafhankelijke hulp die autonomie respecteert verdient subsidie.

4. We betrekken ervaringsdeskundigen actief bij het ontwikkelen van beleid rond abortuszorg.

5. Abortuszorg behoort tot de reguliere zorg; er komen abortusafdelingen in verloskundigenpraktijken en andere medische centra. Zowel verloskundigen als de huisarts kunnen de abortuspil voorschrijven. Zij werken hierin actief samen met abortusartsen.'

- **Overig:**

'Toegankelijk en voor iedereen' -> 'De witte cis man staat te veel centraal bij medisch onderzoek. We investeren meer in onderzoek naar ziektebeelden, geneesmiddelen en behandelmethoden bij mensen die niet wit, cis en/of man zijn.'

Piratenpartij

- **Anticonceptie en abortus:**

'Gezondheidszorg' -> 'Geboortebeperving en zwangerschapszorg' -> 'Toegang tot gezondheidszorg is een mensenrecht. Vrouwen hebben recht op toegang tot reproductieve gezondheidszorg.

De Piratenpartij wil:

- abortus uit het Wetboek van Strafrecht;
- de verplichte bedenktijd afschaffen;
- de abortuspil beschikbaar maken bij de huisarts;
- een basispakket met:
- diverse vormen van anticonceptie;
- fysiotherapie zwangerschap;
- een kraampakket.

Een beleid dat echt waarde hecht aan gezinnen is een beleid dat de zwangerschapsbeslissingen van alle vrouwen ondersteunt en gezinnen helpt. We willen toegankelijke anticonceptie- en abortushulpverlening om onbedoelde zwangerschappen te voorkomen of te beëindigen wanneer een vrouw besluit dat dit de beste handelswijze is onder haar omstandigheden.'

- **Overig:**

N.v.t.

BVNL

- **Anticonceptie:**

'Zorg' -> 'De anticonceptiepil wordt volledig vergoed voor alle leeftijden. Terugkeer van de pil in het basispakket moet tot minder ongewenste zwangerschappen en dus minder abortussen leiden.'

- **Abortus:**

'Ethische dilemma's' -> 'Abortus is binnen de grenzen van de huidige wetgeving het individuele recht van de vrouw.'

- **Overig:**

'Onderwijs, Cultuur en Sport' -> 'Geen opgedrongen seksuele vorming van jonge kinderen op lagere scholen.'

Splinter

- **Anticonceptie:**

'Zorg' -> 'Preventie: gezond opgroeien, gezond ouder worden' -> 'De pil komt in het basispakket.'

- **Abortus:**

'Zorg' -> 'Preventie: gezond opgroeien, gezond ouder worden' -> 'De abortuspil blijft verkrijgbaar via de huisarts; vrouwen die ongewenst zwanger raken hoeven niet langer naar een abortuskliniek of het ziekenhuis. Abortus moet voor elke vrouw vergoed blijven. Daarvoor is het nodig dat abortus verdwijnt uit het Wetboek van Strafrecht; deze wet zorgt ervoor dat abortus buiten de abortuskliniek een misdrijf is en een abortuspil niet bij de huisarts verstrekt kan worden.'

- **Overig:**

'Zorg' -> 'Preventie: gezond opgroeien, gezond ouder worden' -> 'Er komt meer aandacht voor gendersensitieve zorg. Een vrouwenlichaam zit nu eenmaal anders in elkaar dan een mannenlichaam. Daardoor verschillen ziektebeelden tussen man en vrouw én is niet iedere behandeling hetzelfde. Artsen worden opgeleid en bijgeschoold met de nieuwste inzichten op het gebied van gendersensitieve zorg.'

'Zorg' -> 'Preventie: gezond opgroeien, gezond ouder worden' -> 'Zorg voor vrouwen' -> 'De zorg voor vrouwen moet gelijkgesteld worden aan die voor mannen. Van oudsher wordt in de geneeskunde namelijk vaak het lichaam van de

westerse man als norm gesteld, terwijl er wel degelijk verschillen zijn. Denk bijvoorbeeld aan de verschillen tussen mannen en vrouwen als het gaat om het ontstaan van hart- en vaatziekten. Te lang is gedacht vanuit het beeld van de man, terwijl een hartinfarct zich bij vrouwen vaak anders uit dan bij mannen. Hierdoor worden soms klachten gemist en verkeerde diagnoses gesteld.

Dat geldt niet alleen voor hart- en vaatziekten, maar in de hele zorg moet hier rekening mee gehouden worden. Bovendien blijkt er nog te weinig aandacht te zijn voor vrouwspecifieke ziektes zoals PCOS of endometriose. Deze ongelijkheid zie je ook als het gaat om medicijnen. Deze worden bijvoorbeeld vaak getest op mannen, waardoor geen rekening wordt gehouden met bijvoorbeeld de invloed van vrouwelijke hormonen en de cyclus.

Deze verandering dient op verschillende niveaus te gebeuren en is letterlijk van levensbelang. Zorgprofessionals moeten in de opleidingen al leren welke verschillen van belang zijn voor de zorgverlening. Lesmateriaal moet aangepast en up-to-date gemaakt worden. Onderzoekers moeten in hun onderzoek zowel mannen als vrouwen meenemen. Er moet erkenning komen voor het feit dat die verschillen er zijn en dat er dus soms andere behandelingen, onderzoeken of ingrepen nodig zijn.'

Libertaire partij

Geen duidelijk verkiezingsprogramma beschikbaar, op de site staan verschillende standpunten toegelicht.

- **Anticonceptie:**

N.v.t.

- **Abortus:**

'Een deel van de bevolking beschouwt abortus als moord, terwijl anderen vinden dat de moeder recht heeft op zelfbeschikking. In ons land staat de wettelijke termijn voor abortus op 24 weken, maar de LP stelt voor deze te verleggen naar vóór het moment van hersenactiviteit, rond de 16 weken.

Volgens het libertarisme is regulering niet gewenst, behalve wanneer het Non-Agressie Principe (NAP) wordt geschonden. De LP is van mening dat abortus voor de 16de week moet kunnen, gezien de medische gevoeligheid voor pijn van de foetus vanaf dat moment.

Het onderwerp is complex en de LP benadert het vanuit een perspectief van vrijheid, tenzij er sprake is van agressie, ontoerekeningsvatbaarheid of een hoog risico op ernstige afwijkingen. Het standpunt van individuele kandidaten is cruciaal, aangezien fractiediscipline hier niet geldt.'

<https://stemlp.nl/standpunt/abortus/>

- **Overig:**

N.v.t.

LP

LP is voor zo min mogelijk inmenging van de overheid.

LEF

Volledig partijprogramma nog niet bekend.

- **Overig:**

'Feminisme. LEF zet zich vastberaden in voor volledige gendergelijkheid, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen. We bestrijden armoede, huiselijk geweld en ongelijke arbeidsomstandigheden, bevorderen seksuele voorlichting en gelijke takenverdeling. LEF staat voor een samenleving waarin alle vrouwen veilig en gelijkwaardig deelnemen.'

<https://www.lef.nl/programma>

Samen voor Nederland, NLPlan, PartijvdSport

Geen hits.

Publieke Partij voor Basisinkomen

Geen hits. Wel hit op gendergelijkheid.

Opgesteld door Frederique Bleijenberg

ava